

Dierproevenbeleid

Inhoudsopgave

1	Toepassingsgebied.....	2
2	Positionering.....	2
2.1	Universiteit Utrecht.....	2
2.2	Universitair Medisch Centrum Utrecht.....	2
2.3	Samenwerking UU en UMC Utrecht.....	2
3	Missie en visie op dierproeven.....	3
4	3V en Transitie naar proefdiervrije innovatie.....	4
4.1	TPI Utrecht.....	4
4.2	U-AIM.....	4
4.3	3Rs Centre.....	4
4.4	3V-Stimuleringsfonds.....	5
5	Een leven lang leren.....	5
5.1	Bevoegd en bekwaam.....	5
5.2	Scholingsactiviteiten.....	5
6	Openheid en verantwoording.....	6
6.1	Open Science.....	6
6.2	Websites, nieuwsbrieven en sociale media.....	7
6.3	Jaarverslagen en vergunningen voor dierproeven.....	7
6.4	Contact met media en overige belangstellenden.....	7
7	Culture of Care.....	8
7.1	Ethische afweging.....	8
7.2	Wetenschappelijke kwaliteit.....	9
7.3	Aanschaf en fok van dieren.....	10
7.4	Borging van welzijn van dieren.....	10
7.5	Evaluatie van de dierproef en vastleggen van gegevens.....	11
7.6	Bestemming van de dieren.....	11
7.7	Integrale toetsing.....	12
8	Professioneel handelen.....	12

1 Toepassingsgebied

Dit document beschrijft het beleid, de visie en de ambities ten aanzien van dierproeven, de 3 V's (Vervanging, Vermindering en Verfijning) en de transitie naar proefdiervrije innovaties van de Universiteit Utrecht (UU) en het Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMC Utrecht). Dit beleidsdocument is opgesteld door de Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht (IvD) voor beide organisaties, is door beide organisaties onderschreven, en is dan ook geldig voor iedereen in beide organisaties die betrokken is bij dierproeven of proefdieren.

2 Positionering

2.1 Universiteit Utrecht

De UU biedt onderwijs en onderzoek op internationaal niveau met als doel: jonge mensen academisch vormen, academici en onderzoekers opleiden, grensverleggend onderzoek doen en bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. De belangrijkste [thema's van onderzoek](#) zijn op het moment van schrijven van dit beleidsstuk: Dynamics of Youth, Institutions for Open Societies, Life sciences en Pathways to Sustainability. Vooral binnen de [Life Sciences](#) worden proefdieren ingezet. Belangrijke onderwerpen zijn: One Health, kanker, regeneratieve geneeskunde en stamcellen.

2.2 Universitair Medisch Centrum Utrecht

Het UMC Utrecht heeft drie kerntaken: onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg. Speerpunten in het onderzoek zijn: Circulatory Health, Regenerative Medicine & Stem Cells, Cancer, Infection & Immunity, Brain en Child Health. Proefdieren worden ingezet voor onderzoek en onderwijs. Het onderzoek levert vooruitgang op voor de patiënt en de maatschappij of basale wetenschappelijke kennis die daarop anticipeert. Het UMC Utrecht zet sterk in op de verbinding met patiënten en andere belanghebbenden. Daarnaast zorgt de instelling ervoor dat hetgeen in de speerpunten ontwikkeld wordt aan kennis en technologie, daadwerkelijk en snel in de praktijk wordt gebracht. Uitgangspunt binnen alle speerpunten is: luisteren naar de maatschappij om vast te stellen waar behoefte aan is en welke problemen er spelen. Dierproeven worden tevens ingezet voor trainingen voor medisch specialisten, om nieuwe technieken te oefenen voor zij deze toepassen bij mensen.

2.3 Samenwerking UU en UMC Utrecht

Het UMC Utrecht en de UU en werken samen op het gebied van onderwijs en (bio)medisch onderzoek. De uitvoering van deze taken vindt plaats in het UMC Utrecht en gebeurt onder verantwoordelijkheid van het UMC Utrecht. Ook de faculteiten Bètawetenschappen en Diergeneeskunde werken op diverse deelgebieden van de Life Sciences samen met het UMC Utrecht. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking op het gebied van de regeneratieve geneeskunde. Vanwege de verwevenheid op het gebied van onderwijs en onderzoek tussen de UU en het UMC Utrecht voeren de instellingen een gezamenlijk beleid voor het gebruik van proefdieren en het stimuleren en implementeren van proefdiervrije methoden. Toezicht en advisering ten aanzien van het dierproevenbeleid zijn belegd bij de IvD, die door beide organisaties gezamenlijk is ingesteld.

3 Missie en visie op dierproeven

De algemene visie, missie, kernwaarden en ambities van de [Universiteit Utrecht](#) en van het [UMC Utrecht](#) laten zich vertalen naar de volgende gezamenlijke visie, missie en ambitie op het gebied van dierproeven en proefdiervrij onderzoek en onderwijs:

- Wij ambiëren **grensverleggend onderzoek en onderwijs van topkwaliteit** uit te voeren ten behoeve van de gezondheid en het welzijn van mens en dier. **Zorgvuldigheid, integriteit en openheid** zijn daarbij kernwaarden die we hanteren. Op passende en vernieuwende wijze wordt veel aandacht besteed aan deze aspecten in het curriculaire onderwijs, de na- en bijscholingsactiviteiten (een Leven Lang Leren, LLL), de beoordeling van projectvoorstellen en de interne kwaliteitsprogramma's.
- We zien dat het gebruik van proefdieren voor diverse vraagstellingen nog onvermijdelijk is, maar vinden daarbij dat we voortdurend **kritisch** moeten blijven ten aanzien van de motivering en de kwaliteit van dat onderzoek. Wanneer proefdieren worden gebruikt erkennen we als uitgangspunten **de intrinsieke waarde van het dier en de 3 V's** (Russell & Burch 1959). Daarbij spannen we ons blijvend in om de betrouwbaarheid van dierproeven te vergroten, het aantal proefdieren te beperken tot een verantwoord minimum en het welzijn van de dieren binnen de gegeven context optimaal te bewaken en te verbeteren.
- Een verantwoorde opzet en uitvoering van dierproeven is formeel en juridisch de verantwoordelijkheid van de instellingsvergunninghouders. Echter, in de dagelijkse gang van zaken is hiervoor de volle inzet van **alle betrokkenen in de keten** nodig, dat wil zeggen: van onderzoekers, docenten, biotechnici, diervverzorgers, de IvD en het management. We willen een veilige en open omgeving bieden, waarin iedere medewerker verantwoordelijkheid neemt en anderen op hun verantwoordelijkheden kan aanspreken.
- Ons beleid is erop gericht om daar waar mogelijk **vernieuwende proefdiervrije methoden te ontwikkelen en toe te passen**. Dit vertaalt zich in een infrastructuur die dit stimuleert, vernieuwende onderwijsactiviteiten, bijpassende leerstoelen en een actieve betrokkenheid bij nationale en internationale activiteiten op dit gebied.
- We streven naar een maximale **openheid**, niet alleen over het onderzoek en het onderwijs waarbij gebruik gemaakt wordt van proefdieren, maar ook over de dilemma's en overwegingen die daaraan ten grondslag liggen.
- We ambiëren een voortrekkersrol op ieder van de genoemde gebieden: verantwoord gebruik van proefdieren waar dit nog onvermijdelijk is, transitie naar proefdiervrije innovatie en openheid.

Daarnaast werken we uiteraard conform de verschillende voor dit beleidsdomein relevante wetgeving, in- en externe gedragscodes en regelingen.

In de volgende onderdelen is weergegeven hoe we bovenstaande uitgangspunten vormgeven in beleid en activiteiten.

4 3V en Transitie naar proefdiervrije innovatie

Samenwerking tussen partijen binnen onze eigen instellingen en daarbuiten helpen ons onze ambities op het gebied van 3Vs en transitie naar proefdiervrije innovaties in te vullen en uit te dragen.

4.1 TPI Utrecht

Wij ambiëren om daar waar mogelijk vernieuwende proefdiervrije onderzoeks- en onderwijsmethoden te ontwikkelen en toe te passen. Om structureel en gecoördineerd invulling te geven aan die ambities hebben we samen met de Hogeschool Utrecht (HU) de werkgroep Transitie Proefdiervrije Innovatie Utrecht ([TPI Utrecht](#)) ingesteld. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers uit de Life Sciences. TPI Utrecht stimuleert innovaties, multidisciplinaire samenwerking, positieve discussie en over muren heen kijken. Uitgangspunt is dat iedereen in het biomedische veld topkwaliteit nastreeft.

De werkgroep adviseert de bestuurders over onder andere de ontwikkeling van relevante leerstoelen, onderwijsactiviteiten, faciliteiten en infrastructuur, passend bij de ambities. Ook biedt TPI Utrecht praktische ondersteuning aan onderzoekers en docenten. Er is een [helpdesk](#) om in contact te komen met experts, en er worden Helpathons georganiseerd, waar een interdisciplinaire groep deelnemers op zoek gaat naar proefdiervrije manieren om een bepaalde wetenschappelijke vraag te beantwoorden. TPI Utrecht helpt ook bij het promoten en doorontwikkelen van bestaande proefdiervrije methoden, met behulp van de deskundigheid van diverse [Life Science-hubs](#).

TPI Utrecht gaat binnen de eigen instellingen nadrukkelijk de dialoog aan met alle onderzoeksgroepen in (of gerelateerd aan) de Life Sciences. Waar mogelijk wordt samengewerkt met vergelijkbare initiatieven van andere academische instellingen en met het [landelijke TPI-programma](#) van het ministerie van LNV.

4.2 U-AIM

De Utrecht Advanced In Vitro Models Hub ([U-AIM](#)) wil dierproeven vervangen door proefdiervrije modellen te ontwikkelen, toe te passen en op de markt te brengen. Om dit te bereiken brengt U-AIM wetenschappers, studenten, beleidsmakers en het bedrijfsleven bij elkaar. In dit netwerk zijn onder meer betrokken: UU, UMC Utrecht, HU, RIVM, TNO, Proefdiervrij en patiëntenorganisaties. De aandacht gaat uit naar vijf hoofdlijnen: educatie & kennisdeling, marketing & onderneming, onderzoek & ontwikkeling, toepasbaarheid & voorspelbaarheid en management & support.

4.3 3Rs Centre

Het 3Rs Centre is een onderdeel van de IvD en stimuleert in onderwijs en onderzoek de ontwikkeling, toepassing en acceptatie van methoden die het gebruik van (proef)dieren kunnen Vervangen, Verminderen en Verfijnen (3V of in het Engels 3Rs). Het 3Rs Centre doet dit onder andere door informatie te verschaffen, advies te geven, onderzoekers aan elkaar te koppelen en (interdisciplinair) activiteiten te initiëren die bijdragen aan de implementatie van de 3 V's en/of proefdiervrije onderzoeks- en onderwijsmodellen. Het centrum brengt maandelijks een nieuwsbrief uit, beheert de [Interspecies Database](#), de [Humane Endpoints-website](#) en de [FCS-free Database](#), en participeert in

onderwijs in de proefdierkunde en het gebruik van proefdiervrijemethoden. Het centrum participeert actief in het Europese netwerk van 3Rs centra.

4.4 3V-Stimuleringsfonds

We hebben gezamenlijk het 3V-Stimuleringsfonds ingesteld. Met het fonds ondersteunen we kleinschalig onderzoek naar mogelijkheden om het gebruik van proefdieren te Vervangen, Verminderen of Verfijnen (3V). Ook stimuleert het fonds dat ideeën, kennis en ervaring over 3V-modellen gedeeld worden. Soms kan kleinschalig onderzoek de noodzakelijke opmaat zijn tot het kunnen aanvragen van een grotere subsidie bij externe subsidieverstrekkers. Projectvoorstellen kunnen worden ingediend door onderzoekers, biotechnici en studenten die verbonden zijn aan UU of UMC Utrecht.

5 Een leven lang leren

Het werken binnen dierexperimenteel onderzoek vereist professionaliteit. Een absolute voorwaarde voor een verantwoorde modelkeuze en een verantwoord gebruik van proefdieren is daarom dat mensen goed opgeleid zijn, zodat ze de juiste kennis en vaardigheden hebben.

Volgens de Wet op de dierproeven mogen het opstellen van de dierproef en handelingen aan proefdieren enkel worden uitgevoerd door mensen die bevoegd en bekwaam zijn, tenzij ze ontheffing hebben voor de bevoegdheid, of tijdens het verkrijgen van bekwaamheid handelen onder direct toezicht van iemand die bevoegd en bekwaam is.

5.1 Bevoegd en bekwaam

In het beleidsdocument een Leven Lang Leren (LLL) en de daaruit voortvloeiende toepassingsregeling hebben we de procedures en vereisten beschreven waar iedereen die werkt met proefdieren aan moet voldoen. Het biedt deze personen en hun leidinggevendenden houvast bij het inrichten van een systeem voor deskundigheids- en bekwaamheidsbevordering. Het aanleggen van een persoonlijk portfolio voor LLL staat hierbij centraal.

Conform de wettelijke eis hebben we een ‘functionaris competenties’ (FC) aangesteld. Deze maakt onderdeel uit van de IvD. De FC bewaakt dat medewerkers voortdurend worden opgeleid en onder toezicht staan, totdat zij bewijs van de vereiste bekwaamheid hebben geleverd, en dat zij voldoende geschoold en bekwaam zijn wanneer zij betrokken zijn bij dierproeven. De FC kent en verspreidt de mogelijkheden om passende trainingen en aanvullende opleidingen te volgen, met name over 3V-gerelateerde onderwerpen en wetenschappelijke validiteit.

5.2 Scholingsactiviteiten

‘Utrecht’ heeft een historie als internationale voortrekker op het gebied van educatie gericht op verantwoord proefdiergebruik en de toepassing van de 3 V’s. We willen die voortrekkersrol ook in de toekomst blijven vervullen. Die ambitie, de verplichtingen van de Wet op de dierproeven en de actuele ontwikkelingen op het gebied van proefdiervrije innovaties nopen ons om blijvend te werken aan een vernieuwend en toekomstgericht bij- en nascholingsprogramma voor personen die

betrokken zijn bij het opzetten en uitvoeren van dierproeven en proefdiervrije methoden. Een leven lang leren is de norm.

We stellen onze medewerkers in staat om structureel bij- en nascholing te volgen die noodzakelijk is voor verantwoorde invulling van hun taken en aansluit bij hun persoonlijke ambities. Daarnaast stimuleren we onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring, zowel binnen onze instellingen als (inter)nationaal, bijvoorbeeld via de beroepsverenigingen [DALAS](#) en [FELASA](#).

We stimuleren dat medewerkers die in eigen huis verantwoordelijk zijn voor het bevoegdheids- en bekwaamheidssysteem, actief betrokken zijn bij nationale en internationale activiteiten op dit gebied. Een overzicht van de door UU en UMC Utrecht aangeboden scholingsactiviteiten op het gebied van dierproeven en proefdiervrije methoden is te vinden op de website van de IvD.

6 Openheid en verantwoording

Wij streven naar een maximale transparantie over de dierproeven die we verrichten en over onze inspanningen om de 3 V's te implementeren en om meer en meer gebruik te maken van proefdiervrije methoden. We willen daarbij informatie delen met andere wetenschappers en met het publiek. De basis ligt in de Code Openheid Dierproeven, die in 2008 werd opgesteld door de toenmalige Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU, nu Universiteiten van Nederland), de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen (KNAW) en de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU). We gaan op diverse onderdelen echter verder dan deze code. We willen een actieve bijdrage leveren aan de dialoog over dierproeven en de transitie naar proefdiervrije methoden. Een open gesprek met de samenleving stimuleert een kritische houding en een permanente zoektocht naar proefdiervrije methoden. Ten behoeve van die openheid wordt langs in de volgende paragrafen benoemde lijnen een breed scala aan instrumenten ingezet.

6.1 Open Science

We vinden [Open Science](#) zeer belangrijk en hebben daarom het Open Science-programma en een [Open Science community](#) ingesteld, met als doel het stimuleren en faciliteren van onderzoekers om Open Science in de praktijk te brengen. Open Science stimuleert verantwoording, reproduceerbaarheid, integriteit en openheid met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek.

Om focus toe te voegen, is het Open Science-programma ingericht rondom de volgende vier onderwerpen: Open access, FAIR data en software (Findable, Accessible, Interoperable and Reusable), Public engagement en Erkennen en waarderen. Eén van de doelen is dat 100% van onze publicaties *open access* gepubliceerd wordt.

Juist voor een aandachtsgebied als dierproeven en proefdiervrije methoden is Open Science van eminent belang. Er worden daarom zowel in het onderwijs als daarbuiten structureel activiteiten georganiseerd die het belang en de instrumenten van Open Science onder de aandacht brengen. Zo wordt het toepassen van de PREPARE- en ARRIVE-richtlijnen, preregistratie en het publiceren van negatieve resultaten via diverse kanalen gestimuleerd (zie 7.2).

6.2 Websites, nieuwsbrieven en sociale media

De IvD heeft een zeer uitgebreide website met informatie over dierproeven en de 3 V's. De website ondersteunt alle medewerkers die betrokken zijn bij dierproeven, maar biedt ook informatie voor buitenstaanders. Zij bevat informatie over onder meer processen, formulieren, wet- en regelgeving, richtlijnen, goede praktijken, actualiteiten, jaarverslagen, intern beleid en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de 3 V's. Op de website van de UU is op verschillende plaatsen informatie te vinden over dierproeven en proefdiervrije methoden.

Ook worden onderzoekers met nieuwsbrieven van onder andere de IvD, het 3Rs Centre en Utrecht Life Sciences op de hoogte gehouden van relevante ontwikkelingen op het gebied van dierproeven en proefdiervrije methoden.

We maken proactief gebruik van diverse sociale media, zoals LinkedIn, Twitter en YouTube, en soms Instagram en Facebook. De IvD heeft een eigen YouTube-kanaal waar video's over dierproeven en gerelateerde onderwerpen bij elkaar staan. Ook werken we mee aan de landelijke website tpi.tv door er video's te plaatsen.

6.3 Jaarverslagen en vergunningen voor dierproeven

De registratiegegevens (jaarcijfers) die we conform de wettelijke verplichting jaarlijks insturen naar de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) plaatsen we op de website van de IvD. Sinds 2010 is er van elk kalenderjaar een Jaarverslag Dierproeven gemaakt. Alle jaarverslagen zijn te vinden via de website van de [IvD](#) en die van de [UU](#).

Daarnaast plaatsen we om redenen van openheid, maar ook efficiëntie, sinds 2017 van alle projectvergunningen die door de Centrale Commissie Dierproeven (CCD) aan UU en UMC Utrecht zijn verleend de volgende documenten op de website van de IvD: het volledige projectvoorstel, het advies zoals opgesteld door de Dierexperimentencommissie (DEC), de vergunning en eventuele correspondentie tussen onderzoekers en de DEC of de CCD. Voorafgaand aan de openbaarmaking worden de betrokken onderzoekers voorgelicht over maatregelen die zij kunnen nemen in verband met privacy en bescherming van intellectueel eigendom. We volgen daarbij de uitgangspunten van de [Wet open overheid \(Woo\)](#).

6.4 Contact met media en overige belangstellenden

Op verzoeken van de media tot het beantwoorden van vragen of het tonen van faciliteiten reageren we in principe positief. De IvD is doorgaans eerste aanspreekpunt. Onderzoekers kunnen op verschillende manieren ondersteuning krijgen bij het te woord staan van de media: er worden trainingen aangeboden en persoonlijke begeleiding is mogelijk. Ook zoeken we actief contact met de media door middel van persberichten en berichten in de tweewekelijkse *news update* van de UU die uitgaat naar journalisten. Er is een netwerk van woordvoerders van relevante organisatieonderdelen van UU en UMC Utrecht. Men houdt elkaar op de hoogte van actuele interne ontwikkelingen op het gebied van dierproeven en proefdiervrije methoden en belangstelling daarvoor van en in de media.

Naast contact met de media onderhouden we ook frequent contact met het geïnteresseerde publiek. Zo organiseren we op verzoek en op uitnodiging binnen de verschillende dierfaciliteiten en

onderzoeksafdelingen rondleidingen voor interne en externe groepen, waarbij gedachtewisseling met medewerkers gestimuleerd wordt. Ook gaan we meerdere keren per jaar zowel gevraagd als ongevraagd in directe dialoog met dierenbeschermingsorganisaties. Jaarlijks nemen we deel aan het Weekend van de Wetenschap met een spel dat het kinderen en hun begeleiders actief laat meedenken over dilemma's rond dierproeven.

7 Culture of Care

Bij onderzoek waarvoor de inzet van dieren onontbeerlijk is, nemen wij onze verantwoordelijkheid voor optimaal welzijn voor de proefdieren serieus. Deze verantwoordelijkheid beperkt zich daarom niet tot het zo verfijnd mogelijk uitvoeren van experimentele handelingen (verfijning), maar bestrijkt het gehele leven van het proefdier en raakt aan een veelheid van facetten die het leven van het proefdier kunnen beïnvloeden. Wij streven hierbij naar een cultuur waarin alle betrokkenen hun verantwoordelijkheid nemen voor dierenwelzijn, integere wetenschap en het respecteren van de wettelijke grenzen. Openheid, vertrouwen en veiligheid zijn hierin kernbegrippen, die wij uitdragen in relatie tot de medewerkers, onze organisaties en de maatschappij.

We beschouwen het wettelijke kader en gedragscodes als de minimum vereisten, en streven naar dierenwelzijn en kwaliteit die verder gaan dan het wettelijk minimum. Afspraken hierover leggen we vast in [interne beleidsrichtlijnen](#) en dragen we uit naar alle betrokkenen. Het interne beleid wordt opgesteld door de IvD en geaccordeerd door beide vergunninghouders. Afhankelijk van het onderwerp worden bij de totstandkoming van beleid medewerkers van proefdierfaciliteiten en/of onderzoeksafdelingen betrokken. Twintig medewerkers zitten in de Klankbordgroep die regelmatig vanuit medewerkersperspectief meedenkt over communicatie en beleid.

De taken en verantwoordelijkheden van alle personen en partijen die een rol spelen in het domein dierproeven hebben we beschreven in het specifieke beleidsdocument [Taken en verantwoordelijkheden in de proefdierketen](#). Hierin zijn zowel de wettelijke als de niet-wettelijke taken beschreven. Het scheidt duidelijkheid voor alle betrokkenen en dient als referentiekader.

7.1 Ethische afweging

Voorafgaand aan al het onderzoek en het onderwijs waarvoor dieren worden gebruikt, vindt een ethische afweging plaats. Hierbij zijn de volgende instanties betrokken:

- **CCD:** Daar waar sprake is van een dierproef in de zin van de wet, vindt een formele ethisch-wetenschappelijke toetsing plaats door de CCD, die zich daarin laat adviseren door de DEC.
- **DEC Utrecht:** Deze is ingesteld door de Vergunninghouders UMC Utrecht en de Universiteit Utrecht, maar opereert vanuit een onafhankelijke positie. Zij is erkend door de CCD op grond van artikel 18a, eerste lid, van de Wod. Op verzoek van de CCD voert de DEC een ethische toetsing uit van projecten waarvoor een projectvergunning wordt aangevraagd bij de CCD. Deze toetsing mondt uit in een advies aan de CCD over het al dan niet verlenen van een vergunning. De commissie voorkomt onnodige dierproeven, bevordert het welzijn van proefdieren en suggereert alternatieven. Gesignaleerde dilemma's worden aangekaart bij de CCD. Conform de Wod zijn de proefdierdeskundigen van de IvD adviseur van de DEC.

- **IvD:** Deze houdt namens de vergunninghouders UMCU en UU toezicht op het welzijn van de proefdieren, de kwaliteit van onderzoek en onderwijs en de naleving van de wet. Zij geeft hierbij gevraagd en ongevraagd advies aan alle betrokkenen in de keten. In het [kwaliteitsbeleid](#) is op transparante wijze vastgelegd op welke wijze de IvD invulling geeft aan haar taken. Bij het afwijken van afspraken die in beleid en in wet- en regelgeving zijn vastgelegd, bespreekt de IvD dit met de direct betrokkenen en het management, en legt gemotiveerd vast waarom is afgeweken. Indien nodig wordt corrigerend opgetreden.
- **Overige experts:** De inhoud van projecten en de experimentele opzet van daaronder vallende werkprotocollen wordt bepaald door daartoe bevoegde en bekwame onderzoekers. De kwaliteit van dierproeven wordt intern geborgd door de IvD. Samen met de onderzoekers tracht zij de kwaliteit en validiteit van de voorgestelde dierproeven te maximaliseren en de mogelijkheden voor vervanging, vermindering en verfijning optimaal toe te passen. Op projectniveau betreft zij hierin het advies van een alternatievenexpert, een *peer reviewer*, een patholoog en een communicatieadviseur. Op niveau van het werkprotocol betreft zij hierin het advies van een statisticus, een dierenarts, biotechnici, diervverzorgers, en een biologisch veiligheidsfunctionaris.
- **IvD's van andere vergunninghouders:** Indien bij een van onze faciliteiten studies worden uitgevoerd die vallen onder de verantwoordelijkheid van een andere vergunninghouder, of vice versa, borgen de IvD Utrecht en de IvD van de betreffende vergunninghouder vooraf gezamenlijk dat is voldaan aan ethische toetsing en andere zorgvuldigheidseisen ten aanzien van kwaliteit van de dierproef en welzijn van de proefdieren.

Ook bij gebruik van dieren anders dan in een dierproef in de zin van de Wet, of wanneer de proef valt onder één van de uitzonderingsgronden van Art. 1 van de Wet, controleert de IvD of aan alle zorgvuldigheidseisen met betrekking tot kwaliteit en welzijn is voldaan. Voorbeelden zijn: het fokken van proefdieren, onderwijs of onderzoek met (proef)dieren waarbij volgens de Wod géén sprake is van een dierproef, of onderzoek naar een nieuw geneesmiddel bij patiënten van de faculteit diergeneeskunde. Waar noodzakelijk betreft de IvD hierbij het advies van het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen.

We voeren onder eigen projectvergunningen geen onderzoek voor derden uit waarbij geen sprake is van samenwerking met een van onze instituten.

7.2 Wetenschappelijke kwaliteit

Gedegen literatuuronderzoek, dan wel [Synthesis of Evidence](#), voorafgaand aan het uitvoeren van dierproeven, draagt bij aan de kwaliteit en de bruikbaarheid van gegenereerde resultaten. Wij onderschrijven het belang van Systematic Reviews en stimuleren en faciliteren vooral jonge onderzoekers om een Systematic Review uit te (laten) voeren en om zich daarin te trainen. Met enige regelmaat organiseren we workshops over dit onderwerp en wijzen we onderzoekers op workshops die elders gegeven worden.

We blijven als mede-initiators actief betrokken bij www.preclinicaltrials.eu. Het doel van dit register is dat onderzoekers hier hun **dierproeven vooraf registreren**. Zo worden dierproeven die (nog) niet tot een (volledige) publicatie hebben geleid toch toegankelijk. Dit draagt bij aan een vermindering van publicatie-bias en rapporteer-bias en maakt het uitwisselen van data mogelijk. Ook helpt dit om

onnodige herhaling van dierproeven tegen te gaan. Tevens zal ook de kwaliteit van proefdierstudies erdoor worden verbeterd en worden samenwerkingen gestimuleerd. We onderschrijven deze doelstellingen en ondersteunen het platform. We stimuleren onze onderzoekers om hun onderzoek vooraf te registreren.

Wij streven ernaar dat dierexperimenten voldoen aan de richtlijn **PREPARE** voor een goede opzet en voorbereiding van dierproeven, en dragen deze richtlijn actief uit. Ook streven wij ernaar dat wetenschappelijke publicaties voldoen aan de richtlijn **ARRIVE**, die borgt dat studies in voldoende detail zijn beschreven om een waardevolle bijdrage aan de wetenschap te zijn, en stimuleren wij de publicatie van negatieve data.

7.3 Aanschaf en fok van dieren

Wij onderschrijven het belang van kwaliteit en welzijn van proefdieren voor kwalitatief hoogwaardig onderzoek. Het beleid ten aanzien van [aanschaf en fok van proefdieren](#) borgt kwaliteit en welzijn van aangekochte en in eigen beheer gefokte proefdieren, en proefdieren die bij erkende fokkers in onze opdracht worden gefokt. Hoofdpunten uit dit beleid betreffen borging van de kwaliteit van fokkers, een optimale afstemming tussen vraag en aanbod van dieren en behoud van unieke foklijnen voor wetenschap en samenleving.

Wij zijn aangesloten bij de Animal Supplier Audit Partners, een consortium van instellingen dat audits uitvoert bij erkende fokkers en overige bedrijven die voor de dierproef kritische materialen leveren, zoals voederfabrikanten.

7.4 Borging van welzijn van dieren

De huisvesting en verzorging van proefdieren bij onze faciliteiten voldoet aan de wettelijke normen en worden op regelmatige basis geëvalueerd. Op deze wijze borgen wij zoveel als mogelijk dat aan de fysiologische en ethologische behoeften van de dieren wordt voldaan en dat nieuwe kennis op dit gebied wordt geïmplementeerd. Wanneer individuele huisvesting van de dieren om diergeneeskundige of wetenschappelijke redenen noodzakelijk is, borgen wij middels [interne beleidsregels](#) dat de impact hiervan op het welzijn van de dieren zo gering mogelijk is.

Bij de behandeling van dieren streven wij na dat de impact op het dier van de behandeling zo gering mogelijk is. Dit doen wij door:

1. (inter)nationale richtlijnen en Codes of Practice over verfijning van procedures te implementeren,
2. nieuwe kennis en inzichten over verfijning van procedures te delen met alle betrokkenen, inclusief opleidingen voor toekomstige werknemers die met proefdieren werken,
3. waar nodig pilotstudies te promoten en te ondersteunen om de impact van verfijnde procedures op een diermodel te onderzoeken,
4. onderzoekers en experts met elkaar in contact te brengen ten behoeve van uitwisseling van informatie,
5. erop toe te zien dat medewerkers bekwaam zijn om dierproeven met zo min mogelijk ongerief voor het dier uit te voeren (3V's).

Alle proefdieren worden dagelijks gezien door een bevoegd en bekwaam dierversorger. Hoe diegene moet handelen in geval van (on)verwacht lijden is vooraf besproken en vastgelegd in interne procedures, waarmee ook de (re)actie van dierenarts, IvD en onderzoeker zijn geborgd. Middels verschillende typen audits toetsen wij of de interne procedures adequaat zijn ingericht. Hoe wij dit doen is in het [kwaliteitsbeleid](#) nader vastgelegd.

Aantekening en opvolging van incidenten en middels procesaudits ontdekte hiaten in de borging van kwaliteit en dierenwelzijn slaan we centraal op. Waar nodig sturen we processen bij en scherpen we beleid aan. Op deze wijze borgen we dat dierproeven bij UU en UMC Utrecht worden uitgevoerd conform *best practices*.

7.5 Evaluatie van de dierproef en vastleggen van gegevens

Gegevens over dierproeven leggen we op verschillende niveaus vast.

- **Welzijnsevaluatie:** deze geeft, na afloop van elke studie, inzicht in onverwachte gebeurtenissen of afwijkingen in de dierproeven. Dit helpt ons om vervolgonderzoek beter te plannen.
- **Jaarregistratie:** deze gegevens moeten wij aanleveren voor de nationale en Europese jaarcijfers en geven inzicht in het totale aantal dierproeven dat bij ons wordt uitgevoerd. Wij delen deze gegevens ook op de websites van de UU en de IvD. Wij grijpen dit moment aan om tevens informatie te publiceren over adoptie van ex-proefdieren en ontwikkelingen op het gebied van alternatieve onderwijs- en onderzoeksmethoden.
- **Beoordeling achteraf:** deze informatie verstrekken wij na afloop van projecten voor proeven waarbij dieren ernstig ongerief ondergaan of projecten waarbij de CCD om andere redenen een beoordeling achteraf noodzakelijk vindt. Wij delen deze informatie ook op onze website.

Uitgangspunt is dat alle resultaten uit dierproeven vastgelegd worden op een laagdrempelige wijze die toegankelijk is voor andere onderzoekers (open source/access publicaties, data repositories, presentaties).

7.6 Bestemming van de dieren

Ons beleid is erop gericht zoveel mogelijk proefdieren een goede bestemming te geven. Hergebruik van proefdieren en weefsels binnen de grenzen van de wet wordt daarom gestimuleerd.

- Sinds 2021 doen we dit door een online intern platform aan te bieden waarin vraag en aanbod van proefdieren en proefdierweefsels (vers en geconserveerd) op eenvoudige wijze bij elkaar worden gebracht. Wij beogen dit platform ([ATEX](#)) in de komende jaren ook nationaal aan te bieden, om nog meer nuttige herbestemmingen mogelijk te maken.
- Indien dieren moeten worden gedood, gebeurt dit op een verantwoorde wijze.
- Dieren die niet in proeven worden gedood of hergebruikt, en die geschikt zijn voor herplaatsing, worden ter adoptie aangeboden.

De randvoorwaarden voor bestemming van proefdieren en weefsels zijn vastgelegd in het beleid [Surplus-proefdieren, hergebruik en herplaatsing](#). Wij voeren audits uit bij professionele opvangadressen waar herplaatste proefdieren aan worden overgedragen en vragen middels enquêtes feedback aan particuliere opvangadressen.

7.7 Integrale toetsing

Onze instellingen worden met regelmaat geïnspecteerd door de NVWA die namens de minister toezicht houdt op naleving van de Wet op de dierproeven. Inspectieverslagen worden op verzoek door de NVWA openbaar gemaakt. Daarnaast staan we open voor in- en externe audits en inspecties door stakeholders. Dit doen wij op de volgende manieren:

- Een van onze dierfaciliteiten (het Gemeenschappelijk Dierenlaboratorium, GDL) is in het bezit van een accreditatie van ISO9001 en van AAALAC international, beiden internationaal erkende organisaties voor vrijwillige accreditatie en beoordeling. ISO9001 richt zich hierbij op kwaliteit en management, AAALAC op dierenwelzijn en medewerkersveiligheid. Suggesties voor verbeteringen door deze organisaties nemen wij waar mogelijk ook over in onze andere faciliteiten. Ons veterinaire onderwijs heeft internationale accreditaties van de American Veterinary Medical Association (AVMA), de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de European Association of Establishments for Veterinary Education (EAEVE). De cursus proefdierkunde, alsmede de daaraan gekoppelde diersoortspecifieke cursussen zijn geaccrediteerd volgens FELASA.
- In 2021 hebben wij meegedaan aan een pilot van de Beyond Animal Testing Index ([BATI](#)) en de evaluatie daarvan. BATI biedt een transparante, objectieve en onafhankelijke benchmark die inzicht geeft in kansen ter verbetering van voortgang op het gebied van proefdiervrije initiatieven en verfijning van bestaande dierproeven.
- De IvD is als initiator betrokken bij een intercollegiaal auditprogramma voor IvD's in Nederland. IvD's houden er elkaar een spiegel voor en wisselen er goede praktijken uit.

8 Professioneel handelen

We hechten waarde aan integer en professioneel handelen van medewerkers en studenten. Het gaat daarbij ook om professionele verantwoordelijkheid ten aanzien van dierenwelzijn en wetenschappelijke integriteit van onderzoek met dierproeven. Als medewerkers, studenten of stagiairs geconfronteerd worden met situaties waarbij zij van mening zijn dat niet voldaan wordt aan deze standaarden, en zich in hun zorgen niet gehoord voelen wanneer ze dit bespreekbaar willen maken in hun directe omgeving, kunnen zij zich, afhankelijk van de aard van de melding, wenden tot een van de vertrouwenspersonen van de UU of het UMC Utrecht of het [Meldpunt 'Professioneel handelen en Dierenwelzijn'](#).

Documenttype:	Beleidsdocument
Auteur(s):	Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht
Medebeoordelaars:	Senior stafadviseur UMC Utrecht
Eindverantwoordelijke:	Hoofd IvD Utrecht
Opdrachtgever:	
Datum akkoord	
portefeuillehouder Wod UMC Utrecht:	24-10-2022
portefeuillehouder Wod UU:	26-09-2022
Ingangsdatum:	1 november 2022
Documentversie:	1.0
Revisiedatum:	
Toelichting revisie:	